

The background is a painting of the Virgin Mary, likely the 'Lamentation' or 'Pietà' type, with a halo and holding a sword. The image is tinted with a teal color. At the bottom right, there is a small, inverted image of a severed head wearing a crown.

UNA MIRADA

FEMINISTA

AL MUSEU

DE MARICEL

Museus
de Sitges

Una mirada feminista al Museu de Maricel

Aquest itinerari vol despatriarcalitzar com ens mirem el patrimoni que hi ha al Museu de Maricel i, per extensió, a la història de l'art. Qui encarregava i pagava les obres d'art? Quines figures hi apareixen? Quins efectes ideològics poden tenir aquestes representacions, de manera deliberada o inconscient? Quins rols de gènere dibuixen? Quines relacions de poder justifiquen? Com ha estat la relació de les dones amb el món de l'art? Amb aquest itinerari us proposem fer un recorregut a través d'alguns dels moments més rellevants de la història de l'art recollits a la col·lecció del Museu de Maricel. Des del segle XV fins al XX, reflexionem sobre allò que hi ha rere les obres amb la voluntat de trencar el biaix androcèntric de la mirada al patrimoni.

Comencem al segle XV, quan els i les artífexs de l'obra religiosa treballaven per a patrons que solien especificar el contingut, el disseny general i els materials dels encàrrecs. Les figures femenines, com la Verge o Maria Magdalena, es mantenien centrals en la iconografia religiosa, malgrat que els concilis vaticans intentaven regular i restringir el paper de la dona a la societat. Alhora, es produïen debats profunds, com la Querella de les Dones, per defensar les capacitats intel·lectuals i possibilitats creatives de les dones.

El Museu també conté obra pictòrica i escultòrica del segle XIX i principis del XX, passats els segles XVIII i XIX en què els indians van comerciar a ultramar i, en alguns casos, van enriquir-se amb l'explotació del treball esclavitzat. S'havia anat estenent una progressiva urbanització i industrialització de Sitges, on oficis agraris i marítims convivien amb fàbriques i tallers amb una mà d'obra femenina important. El treball de les dones als camps i a la mar es fa present als imaginaris a través de l'obra de l'Escola Luminista. Per al Noucentisme, la construcció nacional catalana requeriria elaborar un model de dona que, com "la Ben Plantada," servís d'al·legoria de la nació que artistes i pensadors volien nodrir.

Malgrat la poca quantitat d'obra femenina, cosa habitual al conjunt de les col·leccions museístiques del món, una de les reclamacions feministes en l'art tracta de visibilitzar els noms propis de les dones. En aquesta visita ens centrem en Lola Anglada, autora prolífica i col·leccionista que amb la seva obra va defensar la instrucció femenina i els valors democràtics.

LA PECADORA REDIMIDA: MARIA MAGDALENA

A partir del Concili de Trento, Maria Magdalena agafarà pes com a model de dona, perquè podia representar totes aquelles dones – i altres persones – que no podien aspirar a la virtuositat de Maria. Per això, en processos judicials contra la moral i el bon comportament de les dones, no era infreqüent que aquestes apel·lessin a Maria Magdalena com una imatge que podia inspirar el perdó.

Anònim. *Pietat*. Castella, segle XV

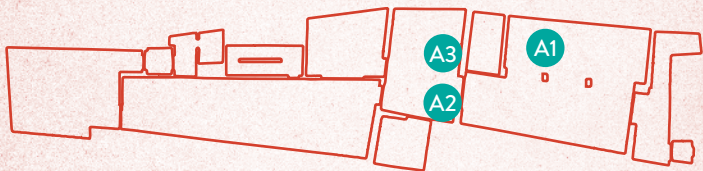
Cercle de Francesc Feliu. *Retaule de la Mare de Déu* (detall)
Procedent de l'església de Santa Maria de les Omedes, Vilanova
de l'Aguda (Lleida). Finals del segle XIV principis del segle XV

LA QUERELLA DE LES DONES

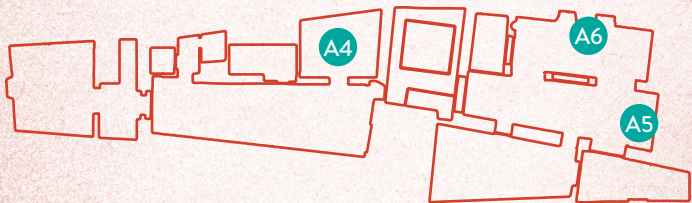
L'art romànic i gòtic exposat al Museu de Maricel tracta sobre la religió. Les representacions van evolucionar enmig de debats sobre el paper de la dona a la societat influïts pel text de Christine de Pizan *La ciutat de les dames* (1405). La influència d'aquests debats va arribar a la Península Ibèrica, on al llarg del segle XV es varen publicar textos en contra de la misogínia, com ara *Admiración operum Dey* (1481), de Teresa de Cartagena i *Vita Christi* (1497), de Isabel de Villena, i ja posteriorment, entre altres, la més coneguda obra de Teresa de Jesús.

SEGUEIX L'ITINERARI en clau de gènere pel Museu de Maricel a través dels diferents àmbits

SEGONA PLANTA

PRIMERA PLANTA

L'ART, OBJECTE CANVIANT

Allò que avui anomenem art al llarg de la història ha servit per idolatrar déus i deesses, per reunir la comunitat, per fer pedagogia o propaganda, per ennobrir palaus, temples i cases o per fer negoci. Avui als museus hi trobem les obres lluny dels entorns pels quals es van crear, cosa que dificulta comprendre què hi ha a l'origen i com es van relacionar amb les persones del passat.

Anònim. *Pietat* (detall)
Palència, segle XV

ÀMBIT 1

La representació de les dones en la iconografia cristiana

Les dones de la vida de Jesús foren erigides com a models de feminitat durant l'etapa medieval. L'Església projecta la figura de la Mare de Déu com a exemple universal per a les dones i en el cristianisme redimia el pecat original comès per Eva en el Gènesi. Nativitats i resurreccions són dues de les escenes dels evangelis en què la Verge Maria és mostrada com a mare i esposa, i anirà prenent la forma de mare sofrent en l'escena de la davallada de la Creu. Maria Magdalena en serà la contrapart, interpretada com a dona pecaminosa i redimida.

Anònim.
Mare de déu amb el Nen.
Procedent del Monestir
de Sant Miquel del Fai
(Barcelona), cap a 1330-1340

ÀMBIT 2

Les santes i la duplicitat de la “virtut”

Santa Caterina d'Alexandria i de Santa Àgueda de Catània (representades al retaule de l'ermita de San Salvador de Tarassona, a Saragossa) són santes de l'època en què el cristianisme és perseguit i deriven de les màrtirs, dones que van ser torturades per la seva fe, tot i que van mantenir la castedat. La virginitat va mobilitzar significants ambivalents per a les dones: d'una banda, les alliberava del mandat de la família i el matrimoni, però, de l'altra, els penalitzava l'expressió sexual.

**Mestre d'Armisen.
Santa Caterina d'Alexandria.
Procedent de l'ermita
de Sant Salvador de
Tarassona (Saragossa),
últim Quart del segle XV**

ÀMBIT 3

L'activitat i la creativitat de les dones

Moltes de les dones que entre els segles X i XVII van dedicar-se a les arts van fer-ho precisament a través del “matrimoni amb Déu”: es van fer monges; d'aquí ve l'ambigüitat que l'Església com a institució va tenir per a les dones. Les pintures de naixements també assenyalen la seva activitat com a llevadores i sabem que algunes foren metgesses. Les corts van ser, amb l'Església, un altre recer per a l'activitat creativa de les dones. A més, dones riques i nobles, generalment vídues, van ser importants mecenes de l'art, que trobem representades als retaules.

Mestre de Maluenda.
Retaule dedicat a Sant Andreu, Sant Miquel i Sant Gabriel. (detall)
Procedent de l'església parroquial de Santa Maria de Maluenda (Saragossa), tercer quart del segle XV

ÀMBIT 4

Els luministes: un reflex del canvi de model econòmic i el seu impacte en els oficis de les dones

En la seva preocupació per captar la llum i l'atmosfera de Sitges, els pintors de l'Escola Luminista van plasmar amb realisme els paisatges i la vida quotidiana de la vila. Les pintures mostren la importància del treball femení a Sitges durant una lenta industrialització que convivia amb les feines agràries i del mar. Poc després, el Modernisme va representar les dones treballant a les fàbriques.

Arcadi Mas i Fondevila.
Noia al camp,
cap al 1900

ÀMBIT 5

La idealització de la maternitat i de l'àmbit domèstic

El Noucentisme va ser un moviment que apostava per construir un nou model cultural i social de país. Els ideòlegs van projectar també el model de dona ideal que havia de nodrir la nació. Es tornava a ideals classicistes per propiciar una feminitat discreta, educada, amb seny, conservadora i alineada amb el model de *La Ben Plantada*, esposa i mare abnegada d'una societat burgesa que volia ennoblir-se.

Joaquim Sunyer i Miró.
Maternitat. Sitges, 1908

ÀMBIT 6

Despatriarcalitzar és donar nom. Reivindicant Lola Anglada

Lola Anglada (1892-1982) és una de les artistes catalanes més interessants del segle XX. La seva diversa obra reflecteix la lluita contra la doble opressió de ser dona i republicana durant la Guerra Civil i el franquisme. Més enllà que mostra com la representació del cos femení pren força quan el pinzell el fa anar una dona, també va dedicar obra al menystingut públic infantil i juvenil, a través de la il·lustració de contes i revistes com *La Nuri*.

Lola Anglada i Sarriera. *Descans*, 1926.
Dipòsit del Fons Historicoartístic
de la Diputació de Barcelona

Consorti del
Patrimoni
de Sitges

Museus
de Sitges

Projecte commissariat per
Núria Araüna Baró, Alba López Varas i Andrea Sánchez Fernández

INFORMACIÓ I RESERVES

93 894 0364 - ext. 1
museusdesitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat

1
Museu de Maricel
Museu del Cau Ferrat
Carrer Fonollar, s/n

2
Palau de Maricel
Carrer Fonollar, s/n

3
Fundació Stämpfli
Plaça de l'Ajuntament, 13

